

Jøren Ullits

Journalistbegrebet i retlig belysning

Den retlige beskyttelse af journalistikken i
en tid hvor alle kan publicere via internettet
– med fokus på databeskyttelse, retspleje,
medieansvar og ophavsret

Jøren Ullits

Journalistbegrebet i retlig belysning

1. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2019

ISBN 978-87-619-4090-2

Omslag: Birger Gregers mDD, Frederiksberg

Sats og tryk: AKAPRINT a/s, Aarhus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele af den er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Forkortelser	17
Resume	18
Del 1	
Journalistbegrebet i retlig belysning	19
Kapitel 1	
Introduktion	21
1. Indledning	21
2. Det juridiske problem (problemformuleringen)	26
3. Emnets aktualitet og relevans	30
4. Fremstillingens metodik	31
4.1. Indledning	31
4.2. Den praktiske metode (tilgangen)	32
4.2.1. Journalistrettigheder	33
4.2.1.1 Begrebet journalistrettigheder – om rettighedsbetegnelsen	33
4.2.1.2 Begrebet journalistrettigheder – om journalistbetegnelsen	34
4.2.2. Vertikale analyser af journalistrettigheder	34
4.2.2.1 Publicering	35
4.2.2.2 Indholdet	37
4.2.2.2.a Offentlig interesse	37
4.2.2.2.b God presseskik	39
4.2.2.2.c Redaktionel bearbejdning	40
4.2.2.3 Mediet	40
4.2.2.4 Sammenfatning	41
4.2.3. Horisontale analyser af journalistrettigheder	41

Indholdsfortegnelse

4.3. Den teoretiske metode (retsdogmatikken)	42
4.3.1. Den retsdogmatiske metode	42
4.3.2. Centrale retskilder og øvrige kilder	43
4.3.2.1 Nationale retskilder.	43
4.3.2.1.a Love, lovforslag og betænkninger.	43
4.3.2.1.b Regler for god presseskik.	43
4.3.2.1.c Særlige klageinstanser: Pressenævnet og Datatilsynet	44
4.3.2.1.d Retspraksis	45
4.3.2.2 Den Europæiske Menneskerettigheds- konvention og EU-chartret	46
4.3.2.3 Databeskyttelsesforordningen	50
4.3.2.4 Infosoc-direktivet og Bernerkonventionen	51
4.3.2.5 Fremmedretlige kilder og litterære kilder.	52
4.3.3. Afgrænsning	53
5. Introduktion til fremstillingens del 2: vertikale analyser	55

Del 2

Vertikale analyser af journalistrettigheder	57
--	-----------

Kapitel 2

En retlig belysning af databeskyttelseslovens journalistbegreb	59
1. Indledning	59
2. Historien bag databeskyttelseslovens journalistrettigheder.	62
2.1. Registerloven og lov om massemediers informationsdatabaser	62
2.2. Persondataloven og persondatadirektivet.	64
2.3. Databeskyttelsesloven og GDPR	65
3. Hvad giver databeskyttelseslovens journalistrettigheder en ret til	68
3.1. GDPR artikel 85, stk. 2	68
3.2. Mdl. og databeskyttelseslovens § 3, stk. 4	68
3.2.1. Mdl. kapitel 2: redaktionelle informationsdatabaser.	69
3.2.2. Mdl. kapitel 3: offentligt tilgængelige informationsdatabaser.	69

3.3. Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8: øvrige behandlinger i et journalistisk øjemed	70
4. Analyse af centrale kriterier for tildelingen af databeskyttelseslovens journalistrettigheder	72
4.1. Introduktion	72
4.2. Krav til publiceringen	73
4.2.1. Skal formålet være publicistisk	73
4.2.1.1 Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	75
4.2.1.2 Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	78
4.2.1.3 Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	79
4.2.2. Skal der publiceres regelmæssigt.	79
4.2.2.1 Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	79
4.2.2.2 Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	81
4.2.2.3 Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	81
4.3. Krav til indholdet	82
4.3.1. Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	82
4.3.1.1 Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	84
4.3.1.2 Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	87
4.3.1.3 Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	87
4.3.2. Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	88
4.3.2.1 Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	88
4.3.2.2 Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	90
4.3.2.3 Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	91
4.3.3. Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet.	91
4.3.3.1 Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	91
4.3.3.2 Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	92

Indholdsfortegnelse

4.3.3.3	Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	92
4.4.	Krav til mediet	93
4.4.1.	Skal mediet drives i erhverv	93
4.4.1.1	Databeskyttelseslovens § 3, stk. 8.	94
4.4.1.2	Databasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 2)	96
4.4.1.3	Netbasereglens (dbl. § 3, stk. 4, jf. mdl. kapitel 3)	96
5.	Vurdering	97
5.1.	Krav til publiceringen	97
5.1.1.	Skal formålet være publicistisk	97
5.1.2	Skal der publiceres regelmæssigt.	97
5.2.	Krav til indholdet	98
5.2.1.	Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	98
5.2.2	Skal indholdet være i overensstemmelse med god presseskik	100
5.2.3	Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet.	101
5.3.	Krav til mediet (skal mediet drives i erhverv)	102

Kapitel 3

	En retlig belysning af medieansvarslovens journalistbegreb	103
1.	Indledning	103
2.	Historien bag medieansvarslovens journalistrettigheder	105
3.	Hvad giver medieansvarslovens journalistrettigheder en ret til	107
3.1.	Lovens ansvarssystem	107
3.2.	Forfatterens ansvarsfritagelse	108
3.3.	Det handler om det indholdsmæssige ansvar.	109
4.	Analyse af centrale kriterier for tildelingen af medieansvarslovens journalistrettigheder	109
4.1.	Introduktion	109
4.1.1.	Medieansvarsloven gælder for tre typer af medier: trykte, æteriske og digitale.	109
4.1.2.	Et retsområde med få retskilder	111
4.2.	Krav til publiceringen	114
4.2.1.	Er et publicistisk formål påkrævet	114

4.2.1.1	Trykte skrifter og æteriske medier, jf. mal. § 1, nr. 1-2	114
4.2.1.2	Elektroniske medier, jf. mal. § 1, nr. 3	114
4.2.2.	Skal der publiceres regelmæssigt.	115
4.2.2.1	Trykte skrifter og æteriske medier, jf. mal. § 1, nr. 1-2	115
4.2.2.2	Elektroniske medier, jf. mal. § 1, nr. 3	116
4.3.	Krav til indholdet	119
4.3.1.	Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	119
4.3.1.1	Trykte skrifter og æteriske medier, jf. mal. § 1, nr. 1-2	120
4.3.1.2	Elektroniske medier, jf. mal. § 1, nr. 3	121
4.3.1.2.a	Den enkelte single ses alene at have én forfatter.	122
4.3.1.2.b	Hver single har sit emne	123
4.3.2.	Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	124
4.3.3.	Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet.	124
4.3.3.1	Brugerkommentarer og blogindlæg	125
4.3.3.2	Integrerbare og intelligente informationservices.	126
4.3.3.2.a	Ritzau's Net-tjeneste	126
4.3.3.2.b	API-protokol	127
4.3.3.2.c	Robotjournalistik.	128
4.4.	Krav til mediet.	131
4.4.1.	Skal mediet drives i erhverv	131
4.4.1.1	Udgiveren	131
4.4.1.2	Redaktøren	132
4.4.1.3	Forfatteren.	134
5.	Vurdering	135
5.1.	Krav til publiceringen	135
5.1.1	Er et publicistisk formål påkrævet	135
5.1.2	Skal der publiceres regelmæssigt.	135
5.2.	Krav til indholdet	136
5.2.1	Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	136
5.2.2	Skal indholdet være i overensstemmelse med god presseskik	137

Indholdsfortegnelse

5.2.3	Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet	137
5.3.	Krav til mediet (skal mediet drives i erhverv)	140
Kapitel 4		
En retlig belysning af retsplejelovens journalistbegreb		
1.	Indledning	141
2.	Historien bag retsplejelovens journalistrettigheder	143
2.1.	Retsplejelovens kildebeskyttelsesret	143
2.2.	Retsplejelovens reportagerettigheder	146
3.	Hvad giver retsplejelovens journalistrettigheder en ret til	147
3.1.	Retsplejelovens kildebeskyttelsesret	148
3.2.	Retsplejelovens reportagerettigheder	149
3.2.1.	Retsplejelovens §§ 29c, stk. 1, 30b, stk. 1, 31a, j. § 968, stk. 2	150
3.2.1.1	Ret til at udtale sig om og kære beslutninger om dørlukning	150
3.2.1.2	Ret til at udtale sig om og kære beslutninger om navne- og referatforbud	150
3.2.2.	Retsplejelovens § 32, stk. 3	151
3.2.2.1	Ret til at lave direkte skriftlige retsreportager	151
3.2.3.	Retsplejelovens § 41b, stk. 2, nr. 2-3	151
3.2.3.1	Ret til aktindsigt i verserende straffesager og øvrige retsdokumenter	151
4.	Analyse af centrale kriterier for tildelingen af retsplejelovens journalistrettigheder	152
4.1.	Introduktion	152
4.2.	Krav til publiceringen	154
4.2.1.	Er et publicistisk formål påkrævet	154
4.2.1.1	Retsplejelovens § 172	154
4.2.1.2	Retsplejelovens reportagerettigheder	155
4.2.1.2.a	Ret til at udtale sig om og kære beslutninger om dørlukning, navne- og referatforbud	155
4.2.1.2.b	Ret til at lave direkte skriftlige retsreportager	155

4.2.1.2.c	Ret til aktindsigt i ældre straffesager og øvrige retsdokumenter	157
4.2.2.	Skal der publiceres regelmæssigt.	157
4.3.	Krav til indholdet	158
4.3.1.	Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	158
4.3.1.1	Retsplejelovens § 172	158
4.3.1.2	Retsplejelovens reportagerettigheder	158
4.3.1.2.a	Ret til at udtale sig om og kære beslutninger om dørlukning, navne- og referatforbud	158
4.3.1.2.b	Ret til at lave direkte skriftlige retsreportager.	159
4.3.1.2.c	Ret til aktindsigt i ældre straffesager og øvrige retsdokumenter	160
4.3.2.	Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	161
4.3.3.	Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet.	163
4.4.	Krav til mediet.	164
4.4.1.	Skal mediet drives i erhverv	164
5.	Vurdering	166
5.1.	Krav til publiceringen.	166
5.1.1	Er et publicistisk formål påkrævet	166
5.1.2	Skal der publiceres regelmæssigt.	167
5.2.	Krav til indholdet	168
5.2.1	Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	168
5.2.2	Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	169
5.2.3	Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet.	169
5.3.	Krav til mediet (skal mediet drives i erhverv)	169

Kapitel 5

	En retlig belysning af ophavsretslovens journalistbegreb.	171
1.	Indledning	171
2.	Historien bag ophavsretslovens journalistrettigheder	173
2.1.	Ophavsretslovens § 23, stk. 2	173
2.2.	Ophavsretslovens § 22	175
3.	Hvad giver ophavsretslovens journalistrettigheder en ret til	178

Indholdsfortegnelse

3.1. Ophavsretslovens § 23, stk. 2	179
3.2. Ophavsretslovens § 22	180
4. Analyse af centrale kriterier for tildelingen af ophavsretslovens journalistrettigheder	183
4.1. Introduktion	183
4.2. Krav til publiceringen	185
4.2.1. Er et publicistisk formål påkrævet	185
4.2.1.1 Ophavsretslovens § 23, stk. 2	185
4.2.1.2 Ophavsretslovens § 22	185
4.2.2. Skal der publiceres regelmæssigt.	186
4.2.2.1 Ophavsretslovens § 23, stk. 2	186
4.2.2.2 Ophavsretslovens § 22	189
4.3. Krav til indholdet	189
4.3.1. Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	189
4.3.1.1 Ophavsretslovens § 23, stk. 2	189
4.3.1.2 Ophavsretslovens § 22	192
4.3.2. Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	195
4.3.3. Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet	196
4.4. Krav til mediet.	197
4.4.1. Skal mediet drives i erhverv	197
5. Vurdering	198
5.1. Krav til publiceringen	198
5.2. Krav til indholdet	199
5.2.1 Skal indholdet være relevant (af offentlig interesse).	199
5.2.2 Skal indholdet være i overensstemmelse med principperne for god presseskik	200
5.2.3 Skal indholdet være redaktionelt bearbejdet	200
5.3. Krav til mediet (skal mediet drives i erhverv)	201
 Del 3	
Horisontale analyser af journalistrettigheder	203
 Kapitel 6	
Horisontale analyser	205
1. Indledning	205

2. En komparation af kriterierne i de forskellige journalistrettigheder	205
2.1. Krav til publiceringen	205
2.2. Krav til indholdet	207
2.2.1. Krav til indholdets relevans (offentlig interesse).	207
2.2.2. Krav om at indholdet er i overensstemmelse med principperne for god presseskik	210
2.2.3. Krav om en redaktionel bearbejdning af indholdet	212
2.3. Krav til mediet.	213
3. Kan de forskellige journalistrettigheder også tildeles bloggere	215
3.1. Databeskyttelseslovens journalistrettigheder	216
3.2. Medieansvarslovens journalistrettigheder	218
3.3. Retsplejelovens journalistrettigheder	221
3.4. Ophavsretslovens journalistrettigheder	221
4. Sammenfatning	222

Kapitel 7

Konklusion og perspektiver	224
1. Konklusion	224
2. Når bloggere tildeles journalistrettigheder	226
3. Dansk rets centrale journalistbegreb	229
4. Den videre udvikling af journalistbegrebet.	233
4.1. Kildeknapheden er en udfordring.	233
4.2. Kan medievidenskabens nyhedskriterier være en supplerende fortolkningskilde	235

Bilag.	241
-----------------------	------------

Litteraturfortegnelse.	343
---------------------------------------	------------

Lovfortegnelse (seneste først)	349
---	------------

Domsfortegnelse (seneste først)	352
--	------------

Stikordsregister	356
-----------------------------------	------------